8.3 PRIKAZ STANJA PROSTORA

V nadaljevanju je podan opis stanja prostora, ki je smiselno povzet po izdelanih SP in sicer po gradivu Državni prostorski načrt za AC na odseku Postojna – Jelšane; Okoljsko poročilo, Aquarius d. o. o. Ljubljana, št. naloge: 1459-21 OP; januar 2026.

8.3.1 OPIS OBMOČJA

Območje obravnave je naravno geografsko razgibano območje. Značilna je slemenitost v dinarski smeri od jugovzhoda proti severozahodu. Menjavajo se planote in hribovja z vmesnimi kraškimi podolji. Kraška podolja zaznamuje prisotnost strnjenih območij kvalitetnih kmetijskih zemljišč, poselitve, vodotokov in infrastrukturnih omrežij. Po naravnogeografski členitvi območje obravnave posega v sredozemski svet (iztek Brkinov, dolina reke Reke) in dinarski svet (Javorniki, Snežnik, Pivško podolje). Značilnost prostora v dolinah je prisotnost vodotokov (Reka, Pivka, Molja idr.), naselij (npr. Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica) in kmetijskih zemljišč, hriboviti del pa je večinoma porasel z gozdom. V dolinah potekajo glavni infrastrukturni koridorji (ceste, železnica, daljnovodi).

8.3.1.1 NARAVNO GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

8.3.1.1.1 Relief

Na območju Postojnske in Pivške kotline prevladuje ravninski svet s posameznimi manjšimi vzpetinami. Zahodneje se na območju med Vremščico in Razdrtim (Ravnik in Jelenje) pojavlja izrazito kraški relief s pogostimi vrtačami. Začetek Brkinskega fliša je zaznamovan z večjo reliefno stopnjo. Mejo med območjem fliša na jugu in karbonatnimi kamninami na severu zaznamuje veriga vzpetin, ki si od zahoda proti jugovzhodu sledijo v sledečem zaporedju: Vremščica (1027 m n.v.), Markiževa gora (825 m n.v.), Osojnica (821 m n.v.), Primož (718 m n.v.), Šilen-tabor (751 m n.v.), Grmada (755 m n.v.) in Gradišče (791 m n.v.). Razlika v nadmorskih višinah med severnim in južnim delom znaša med 70 in 100 m. Območje Brkinov zaznamuje gričevnat svet, z vrhovi vzpetin na nadmorski višini okrog 500 do 550 m n. v. V bližini Jelšan flišne kamnine ponovno prehajajo v paleocenske in kredne karbonatne kamnine. Posledično se ponovno pojavi kraški relief s pogostimi vrtačami in drugimi kraškimi pojavi. Na zahodnem delu Dolenjskega polja je večja koncentracija kraških jam in ponorov, kjer ponikajo vode, ki pritekajo čez polje, njihovo zaledje pa se nahaja v flišnih kamninah.

8.3.1.1.2 Vode

Na območju je prisotnih več vodotokov, med pomembnejšimi so: Molja, Pivka in Reka (Atlas voda, 2024). Edini večji vodotok na severnem delu obravnavanega območja je reka Pivka, ki teče po Pivški dolini proti Postojni. Zaradi kraškega značaja reka v višjih območjih doline v sušnih obdobjih presahne. Na območju Brkinov je prisotna gosta rečna mreža, čeprav so izdatnosti posameznih izvirov nizke. Z izjemo večjih potokov in rek Reka in Molja večji del potokov čez leto presahne oziroma so aktivni le krajši čas ob obilnejših padavinah.

8.3.1.1.3 Površinski pokrov

Na obravnavanem območju variant je po dejanski rabi (MKGP, 2023) največ gozda in trajnih travnikov, manj je pozidanih in sorodnih zemljišč, dreves in grmičevja, kmetijskih zemljišč v zaraščanju ter njiv, sledijo kmetijska zemljišča, porasla z gozdnim drevjem, neobdelana kmetijska zemljišča in ekstenzivni oziroma travniški sadovnjaki. Najmanj je vod, ostalih zamočvirjenih zemljišč in intenzivnih sadovnjakov.

8.3.1.1.4 Značilnosti in vzorci krajinskih enot

Glede na Regionalno razdelitev krajinskih tipov Slovenije (Marušič in sod., 1998) severni del obravnavanega območja variant med Postojno in Pivko sodi v kraške krajine notranje Slovenije, natančneje v Pivško-Cerkniško planoto, v krajinsko enoto Pivška planota (4.2.1). Enoto opredeljuje relief, ki opredeljuje enotni videz rahlo valovite planote, jasno razmejene z obrobnim hribovjem. Kraški relief je bolj izrazit na obrobju, kjer so tudi znameniti podzemeljski kraški pojavi. Značilna je kmetijska krajina rahlo valovitega sveta s prepletom manjših otokov gozda, njiv in travnikov ter ponekod zamočvirjenih zemljišč z ločjem, vrbami in jelšami. Prostor je odprt. Na območju krajinske enote Pivška planota so prisotni naslednji krajinski vzorci: valovita krajina, kraške kotanje, kraška gmajna – zaraščajoči se svet, presihajoče jezero, kraški travniki, mokri travniki, kraška mokrotna dolina.

Obravnavano območje na območju krajinske enote Pivška planota posega v tri krajinske podenote, in sicer Postojnska kotlina (4.2.1.02), Zahodni obronki postojnske kotline (4.2.1.03) in Zgornja Pivka (4.2.1.04). Območje variante Postojna 4.2 (modra) posega še v krajinsko podenoto Suhe doline Knežaka (4.2.1.05.). V Regionalni razdelitvi krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998) sta podenoti Postojnska kotlina in Zgornja Pivka ocenjeni s povprečno oceno 2 – 3 (na lestvici od 1 največ do 4 najmanj), zaradi degradacije mnogih kakovosti v krajinski podenoti Postojnska kotlina ob razvoju mesta in izvedbi turističnih ureditev ter izgube kakovosti krajine doline Pivke v krajinski podenoti Zgornja Pivka zaradi razvoja mesta Pivke, vojaških dejavnosti in predvsem prometnega položaja. Kakovosti so še vedno prisotne v območju zgornjega toka Pivke, še zlasti v kraškem svetu njenega obrobja. Visoko sta ovrednoteni krajinski podenoti Zahodni obronki postojnske kotline in Suhe doline Knežaka, in sicer z oceno 2, zaradi ohranjenega privlačnega krajinskega prostora z značilnimi vasicami na manjših vzpetinah v krajinski podenoti Zahodni obronki postojnske kotline in pravega dinarskega krasa v krajinski podenoti Suhe doline Knežaka, kjer se izmenjujejo kmetijska krajina z naselji in členjene gozdne površine.

Slika 47 Pogled na Košansko dolino iz Šilentaborja (vir: Google Earth, 2024)

Južni del obravnavanega območja variant med Pivko in državno mejo glede na Regionalno razdelitev krajinskih tipov Slovenije (Marušič in sod., 1998) sodi v krajine Primorske regije, natančneje v Subdinarske primorske regije, večinoma v krajinsko enoto Dolina Reke in Bistriško (5.3.1) in v zelo majhni meri v krajinsko enoto Brkini (5.3.2). Enoto Dolina Reke in Bistriško opredeljujeta dolina in povodje (del) reke Reke. Značilni so povečana gozdnatost, gričevnat svet, skalnata pobočja in goli travnati vrhovi, manjše kraške doline, mešanje kraških pojavov z nekraškim značajem območij z mehkejšimi kameninami, gručaste strnjene vasi in njivski svet v povsem ravnih naplavnih ravnicah. Prostor je težko čitljiv. Na območju krajinske enote Dolina Reke in Bistriško so prisotni naslednji krajinski vzorci: kmetijski svet v ozki dolini, preplet gozdov, poselitve in kmetijskega sveta na pobočju, njivski svet s sadovnjaki in travniki na uravnavah, močvirnat svet, kmetijski svet širokih obrečnih dolin, gozdovi na pobočjih.

Obravnavano območje na območju krajinske enote Dolina Reke in Bistriško posega v tri krajinske podenote, in sicer Košanski kras (5.3.1.01), Kanjon Reke (5.3.1.02) in Bistriška ravnina (5.3.1.03). V Regionalni razdelitvi krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998) je podenota Bistriška ravnina ocenjena z najnižjo oceno 4 (na lestvici od 1 največ do 4 najmanj), zaradi industrije, vojaških objektov, prometne lege in tudi razpršene pozidave v okolici Ilirske Bistrice ter regulacij vodotoka in kmetijskih zemljišč v zgornji dolini Reke. Nižje je ocenjena tudi krajinska podenota Košanski kras, in sicer z oceno 3, zaradi močno narušene privlačnosti Košanske doline zaradi objektov perutninske farme. Visoko je ovrednotena krajinska podenota Kanjon Reke, in sicer z oceno 2, zaradi odpiranja pogledov iz ponekod ozke in temačne doline reke od Ilirske Bistrice do Škocjanskih jam na območja velike krajinske privlačnosti (npr. Prem, Vremski Britof) in dramatičnih prizorišč Škocjanskih jam.

Krajinsko enoto Brkini opredeljuje reliefna oblika v dinarski smeri, in sicer širok uravljen hrbet s številnimi globokimi grapami in stranskimi slemeni med njimi. Posebno krajinsko privlačnost mu dajejo naselja na slemenih, slemenske ceste ter mehkoba reliefa in rastlinja, menjavanja košenic, njiv, brez, jelš in sadnega drevja. Sredozemski značaj mu daje vzorec poselitve, rastlinje pa je že tipično celinsko. Na območju krajinske enote Brkini so prisotni naslednji krajinski vzorci: gozdnata pobočja in grape, kmetijski svet na pobočju s poselitvijo na slemenih, kmetijski svet na pobočju, sadovnjaki na pobočjih, travniški svet z brezovjem in jelševjem na strmejših legah, poraščene ozke grape.

Dislocirana lokacija zasutja se nahaja v krajinski enoti Kraško subdinarsko Primorje (5.3.3), podenoti Matarsko podolje (5.3.3.03). Območje opredeljuje razgibana kraška planota, polna vrtač in drugih kraških reliefnih oblik. Lokacija zasutja je deloma gozdnata, deloma kmetijsko zemljišče v zaraščanju in leži v bližini obstoječe industrijske hale. Podenota Matarsko podolje je ocenjena z nižjo oceno 3 (na lestvici od 1 največ do 4 najmanj), zaradi prizadetosti suhega dola med Čičarijo in Brkini s pomembno komunikacijo in poselitvijo.

Ključne značilnosti obravnavanega območja variant, pomembne za prepoznavnost in vizualno doživljanje krajine so:

- razgiban relief, večinoma tipično kraški, ponekod mešanje kraških pojavov z nekraškim značajem območij z mehkejšimi kameninami,
- kopasti grebeni, travnati vrhovi,
- kraški pojavi, podolja, kraške doline,
- tradicionalna kmetijska krajina, skalnate ograde, kraške gmajne,
- gručaste vasi.

Krajinske prvine so v prostoru čitljive kot ploskve (njive, travniki in gozdne površine), linije (vodotoki, poti, živice) in točke (posamezna drevesa, skupine oziroma gruče dreves, grmišča). Na

obravnavanem območju variant so prisotne predvsem naslednje pomembne krajinske prvine: travniki, gozdne površine, posamezna drevesa, gruče dreves, kraška gmajna, vodotoki, živice, vrtače.

Na obravnavanem območju so prisotni predvsem naslednji krajinski vzorci:

- na območju krajinske enote Pivška planota:
  - *valovita krajina*: prisoten na osrednjem delu postojnske planote; rahlo valovita krajina na flišu; večje čistine polj in travnikov ter pašnikov obrobljajo drevesne živice in skupine drevja; dolinice v podnožju valovitih gričev so zamočvirjene; poselitev je večinoma na slemenih razpotegnjenih gričev;
  - *kraška gmajna* – zaraščajoči se svet: prisoten na robovih kotline na privzdignjenem svetu; zaraščajoča se kraška gmajna s pasovi grmovnih živic;
- na območju krajinske enote Dolina Reke in Bistriško:
  - *gozdovi na pobočjih*: z gozdom porasle vzpetine, v območju kulminira Vremščica, tipična z gozdom porasla vzpetina in položnejšimi višje ležečimi travnatimi pobočji;
  - *kmetijski svet v ozki dolini*: v ravninskem delu prevladuje kmetijska raba, izjemen je prehod pobočij v izrazit skalni rob;
  - *preplet gozdov, poselitve in kmetijskega sveta na pobočju*: podoba okolice Ilirske Bistrice zaradi razpršene poselitve, regulacij Reke in industrijskih objektov ni posebej privlačna.

8.3.2 VELJAVNI PROSTORSKI AKTI

8.3.2.1 DRŽAVNI PROSTORSKI NAČRTI

Na območju so v veljavi **DPN**:

- Državni lokacijski načrt za preložitev glavne ceste G1-6 in regionalne ceste R2-404 na območju Ilirske Bistrice (Uradni list RS, št. 83/06),
- Lokacijski načrt za mednarodni mejni prehod Jelšane (Uradni list RS, št. 43/03), (LN za MMP Jelšane).

8.3.2.1.1 Državni prostorski akti v pripravi

Poleg tega sta na obravnavanem območju trenutno v pripravi še tri pobude za državno prostorsko načrtovanje, in sicer:

- DPN za plinovod M8 Kalce-Jelšane (faza študije variant),
- DPN za osrednje vadišče Slovenske vojske (predhodno razveljavljen, ponovni postopek, faza Pobude in Analize smernic),
- DPN za nadgradnjo glavne proge Ljubljana–Sežana na odseku Postojna–Divača.

8.3.2.2 OBČINSKI PROSTORSKI AKTI

Na obravnavanem območju so v veljavni **občinski prostorski akti:**

- OPN Občine Postojna (Uradni list RS, št. 84/10, 90/10, 110/10, 105/11, 79/12, 80/12, 102/12, 14/13, 58/13, 17/14, 15/15, 57/15, 27/16, 9/17, 27/18, 48/18, 3/19, 3/19),
- OPN Občine Pivka (Uradni list RS, št. 79/10, 79/11, 62/13, 62/13, 17/14, 60/15, 47/18, 143/22),
- OPN Občine Ilirska Bistrica (Uradni list RS, št. 30/16, 56/16, 56/17, 13/18, 47/19, 82/20).

Iz namenske rabe prostora, prikazane v veljavnih OPN, izhaja, da so na območju koridorjev načrtovanih variant AC ter v obcestnem pasu predvsem gozdna in kmetijska zemljišča (ter v manjšem delu tudi vodna zemljišča), na odsekih, kjer pa se AC s priključki in spremljajočimi objekti približa naseljem oziroma tangira drugo infrastrukturo pa posega tudi na stavbna zemljišča z različnimi rabami prostora.

8.3.2.2.1 Občinski prostorski akti v pripravi

Občina Postojna je v času izdelave tega gradiva v postopku sedmih (sd7OPN Postojna) in devetih (sd9OPN Postojna) sprememb in dopolnitev OPN Postojna, pri čemer sta oba postopka v fazi osnutka OPN.

Občina Pivka je v času izdelave tega gradiva v postopku drugih (sd2OPN Pivka) in četrtih (sd4OPN Pivka) sprememb in dopolnitev OPN Pivka. Postopke sd2OPN Pivka je v fazi osnutka OPN, za postopek sd4OPN Pivka pa je sprejet Sklep o pričetku sd4OPN Pivka z objavljenim gradivom Izhodišč.

Občina Ilirska Bistrica ima v času izdelave tega gradiva odprtih več postopkov sprememb in dopolnitev OPN Ilirska Bistrica, pri čemer so tretje (sd3OPN Ilirska Bistrica), šeste (sd6OPN Ilirska Bistrica) in sedme (sd7OPN Ilirska Bistrica) spremembe in dopolnitve OPN Ilirska Bistrica v fazi osnutka OPN, za postopek devetih sprememb in dopolnitev OPN pa je sprejet Sklep o pričetku sd9OPN Ilirska Bistrica z objavljenim gradivom Izhodišč.

8.3.3 DEJANSKA RABA ZEMLJIŠČ

V spodnjih tabelah so prikazane dejanske znotraj okvirnega območja GP po posameznih variantah. Glede na podatke MKGP (2023) na okvirnem območju DPN na vseh treh variantah prevladuje gozd, sledijo rajni travniki ter pozidana in sorodna zemljišča. Večje površine zasedajo še drevesa in grmičevja, kmetijska zemljišča v zaraščanju ter njive.

Preglednica 119 Površine posameznih dejanskih rab znotraj okvirne meje GP pri vijolični varianti

Oznaka dejanske rabe	Vrsta dejanske rabe	Površina znotraj GP (brez predorov) (ha)
1221	Intenzivni sadovnjak	0,17
4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče	0,28
7000	Voda	0,38
1222	Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	4,18
1800	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	4,79
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	4,89
1100	Njiva	12,70
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	18,05
1500	Drevesa in grmičevje	21,07
3000	Pozidano in sorodno zemljišče	32,95
1300	Trajni travnik	118,73
2000	Gozd	291,53
SKUPAJ		**509,73**

Preglednica 120 Površine posameznih dejanskih rab znotraj okvirne meje GP pri modri varianti

Oznaka dejanske rabe	Vrsta dejanske rabe	Površina znotraj GP (brez predorov) (ha)
1221	Intenzivni sadovnjak	0,04
4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče	0,28
7000	Voda	0,38
1222	Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	4,22
1600	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	4,50
1800	Neobdelano kmetijsko zemljišče	4,53
1100	Njiva	10,51
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	19,71
1500	Drevesa in grmičevje	19,92
3000	Pozidano in sorodno zemljišče	30,43
1300	Trajni travnik	122,98
2000	Gozd	277,09
SKUPAJ		**494,60**

Preglednica 121 Površine posameznih dejanskih rab znotraj okvirne meje GP pri rdeči varianti

Oznaka dejanske rabe	Vrsta dejanske rabe	Površina znotraj GP (brez predorov) (ha)
1221	Intenzivni sadovnjak	0,04
4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče	0,28
7000	Voda	0,70
1800	Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	4,02
1222	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	4,31
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	4,58
1100	Njiva	11,73
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	20,21
1500	Drevesa in grmičevje	22,05
3000	Pozidano in sorodno zemljišče	31,99
1300	Trajni travnik	145,68
2000	Gozd	249,05
SKUPAJ		**494,63**

8.3.4 NAMENSKA RABA PROSTORA

V nadaljevanju so podani podatki površin posameznih namenskih rab (Generalizirana namenska raba, GURS, 2023) na površinah znotraj okvirne meje gradbenega posega (v nadaljnjem besedilu: meja GP), iz katere so odvzete površine nad predvidenimi predori (spodnje preglednice). Na območjih vseh treh variant (skupaj z lokacijami zasutij in prestavitvijo počivališča Studenec)

prevladujejo gozdne površine, sledijo jim najboljša in druga kmetijska zemljišča, površine za promet in industrijo ter območja za turizem. Ostala zemljišča zasedajo znotraj okvirne meje GP okoli 1 ha in manj zemljišč.

Preglednica 122 Površine posameznih namenskih rab znotraj okvirne meje GP pri vijolični varianti

Oznaka namenske rabe	Vrsta namenske rabe	Površina znotraj GP (brez predorov) (ha)
A	Površina razpršene poselitve	0,01
Z	Območja zelenih površin	0,04
C	Območja centralnih dejavnosti	0,04
V	Površinske vode	0,39
S	Območja stanovanj	1,12
E	Območja energetske infrastrukture	1,66
B	Posebna območja	2,38
I	Območja proizvodnih dejavnosti	25,20
P	Območja prometne infrastrukture	43,13
K2	Druga kmetijska zemljišča	76,25
K1	Najboljša kmetijska zemljišča	84,36
G	Gozdna zemljišča	275,11
SKUPAJ		**509,68**

Preglednica 123 Površine posameznih namenskih rab znotraj okvirne meje GP pri modri varianti

Oznaka namenske rabe	Vrsta namenske rabe	Površina znotraj GP (brez predorov) (ha)
A	Površina razpršene poselitve	0,01
Z	Območja zelenih površin	0,2
V	Površinske vode	0,4
S	Območja stanovanj	0,9
B	Posebna območja	3,5
I	Območja proizvodnih dejavnosti	21,3
P	Območja prometne infrastrukture	40,8
K2	Druga kmetijska zemljišča	72,7
K1	Najboljša kmetijska zemljišča	92,8
G	Gozdna zemljišča	261,9
SKUPAJ		**494,54**

Preglednica 124 Površine posameznih namenskih rab znotraj okvirne meje GP pri rdeči varianti

Oznaka namenske rabe	Vrsta namenske rabe	Površina znotraj GP (brez predorov) (ha)
A	Površina razpršene poselitve	0,02

Z	Območja zelenih površin	0,18
V	Površinske vode	0,39
S	Območja stanovanj	1,33
B	Posebna območja	3,47
I	Območja proizvodnih dejavnosti	21,34
P	Območja prometne infrastrukture	41,42
K2	Druga kmetijska zemljišča	78,11
K1	Najboljša kmetijska zemljišča	113,11
G	Gozdna zemljišča	235,21
SKUPAJ		**494,57**

8.3.5 OBMOČJA Z VARSTVENIMI REŽIMI

8.3.5.1 OBMOČJA OHRANJANJA NARAVE

Po podatkih na spletni strani Agencije RS za okolje, Geoportal ARSO (http://gis.arso.gov.si/geoportal/catalog/main/home.page), prevzeti aprila 2024, se znotraj območja najustreznejše variante nahajajo naslednja območja varstva narave:

8.3.5.1.1 Natura 2000

S Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11) je za avtocesto določeno območje neposrednega in daljinskega vpliva 1.000 m, in sicer za vse skupine. Na 1.000 metrskem območju vpliva so naslednja Natura 2000 območja:

- POO Reka (SI3000223), poseganje z varianto J2 (skupen potek variant)
- POV Dolina Reke (SI5000003), poseganje z varianto J2 (skupen potek variant)
- POO Mrzla jama pri Prestranku (SI3000174), poseganje z modro, rdečo in vijolično varianto
- POO Javorniki – Snežnik (SI3000231), oddaljenost od rdeče variante približno 830 m
- POV Snežnik – Pivka (SI5000002), poseganje z modro, rdečo in vijolično varianto
- POO Nanoščica (SI3000126), poseganje z modro, rdečo in vijolično varianto
- POV Nanoščica (SI5000017), poseganje z modro, rdečo in vijolično varianto

8.3.5.1.2 Zavarovana območja

Na 1000-metrskem območju vpliva so naslednja zavarovana območja:

- Krajinski park Pivška presihajoča jezera,
- Regijski park Škocjanske jame,
- Naravni spomeniki:
    - Speleološki sistem podzemeljske Rakuljščice (med Sajevčami in Novo Sušico),
    - Marmena jama (pečina pod hruško),
    - Jama pod Letico
    - Hrasti v steljniku pri Veliki Bukovici
    - Lipe ob pokopališču v Jelšanah
    - Hrasti v Zarečici
    - Orehek – lipa ob poti proti graščini
    - Lipa in hrasta v Harijah

- Lipa ob cerkvi v Mali Bukovici
- Lipa pri cerkvi v Veliki Bukovici
- Hrasti v vasi Velika Bukovica
- Divja kostanja v Rečici
- Cigarovec v Jelšanah

Na območju obravnavanih variant je tudi območje, predlagano za Regijski park Snežnik.

8.3.5.1.3 Ekološko pomembna območja

Na območju predvidenih variant so naslednja ekološko pomembna območja:

- Mrzla jama pri Prestranku
- Nanoščica – porečje
- Reka (Velika voda)
- Snežnik – Pivka
- Osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri

8.3.5.1.4 Naravne vrednote

Na območju predvidenih variant so naslednje nejamske naravne vrednote:

- Mola
- Reka
- Pivka
- Nanoščica
- Dolenjske ponikve

Na vplivnem območju predvidenih variant so sledeče jamske naravne vrednote:

- Jama v Repljah
- Spodmol pri Jernejevi jami
- Bizjakov spodmol v Slavni
- Zakajeni spodmol
- Brezno s spodmolom nad Prestrankom
- Razpoka pri poti h Konjski jami
- Brezno za Bunkerjem
- Mala jama 1 pri Prestranku
- Mala jama 2 pri Prestranku
- Jernejeva jama
- Gabranca
- Jožetov spodmol
- Jama ob srednji poti
- Dolenjska jama
- Marnena jama
- Jančarica
- Jama pod Letico
- Jama na Koški gmajni
- Rijašova hišica
- Grenjak
- Dolenjski spodmol
- Spodmol pod Boršti

8.3.5.2 KULTURNA DEDIŠČINA

Na obravnavanem območju so območja in objekti varstva kulturne dediščine (vir: Ministrstvo za kulturo, Direktorat za kulturno dediščino, eVRD, stanje podatkov, april 2024):

Preglednica 125 Enote KD v območju DPN in GP (vir: RKD, stanje na dan 27. 7. 2023)

EID	IME	REŽIM/ PODRAŽIM/ TIP	OPIS
1-30866	Slavina - Koški križ	dediščina priporočilno/ memorialna dediščina/ sakralna stavbna dediščina	Trebušast steber z bazo, okrašeno s palmetami (kopija) nosi deteljičast križ z velikimi trilisti s stiliziranimi liijami in Marijinim monogramom s srcem. Križ je bil po 2. svetovni vojni večkrat poškodovan, dopolnjen in ponovno postavljen 2001. Križ stoji na Mrtnjakovi njivi ob cesti severno pred vasjo Slavina, pri odcepu poljske poti proti gradu Prestranek.
1-00654	Slavina pri Postojni - Arheološko najdišče Gradišče	Spomenik*/ arheološka dediščina	Prazgodovinsko gradišče z mogočnim obrambnim nasipom in bogato kulturno plastjo. Z arheološkim sondiranjem ugotovljena prazgodovinska in antična poselitev. Gradišče leži na hribu Gradišče, jugozahodno od vasi Slavina.
1-00576	Prestranek - Arheološko najdišče Ovčja jama	Spomenik*/ arheološka dediščina	Večletna izkopavanja so v jami odkrila štiri kulturne horizonte različnih zgodovinskih obdobij (paleolitik, prazgodovina). Vhod v jamo se odpira pod apniško steno plitke vrtače na prestranškem Ravniku, severozahodno od prestranškega gradu.
1-04001	Selce pri Pivki - Cerkev sv. Križa	Spomenik*/ sakralna stavbna dediščina	Postopoma v 17. stol. zgrajeno cerkev s poznejšimi prezidavami sestavljajo tristrano zaključen prezbiterij z zakristijo na severni strani, malo širša ladja in zvonik, inkorporiran v ladjo. Trije baročni oltarji in spovednica iz 1770. Cerkev stoji zahodno od vasi Selce, na zahodni strani železniške proge.

8.3.5.2.1 Arheološke ostaline

Obravnavano območje ima velik arheološki potencial, zlasti je treba tu izpostaviti jamske postojanke. Predhodne arheološke raziskave po metodah 1-3 so bile s strani Centra za preventivno arheologijo pri Zavodu za varstvo kulturne dediščine opravljene julija 2011(Analiza arheološkega potenciala območja DPN za avtocesto Postojna – Divača – Jelšane, Metode 1-3, MK, CPA, 2011). Sklep teh raziskav je bil, da je na območju obdelave na novo identificiranih 94 točk arheološkega potenciala (točke z odkritimi prazgodovinskimi, rimskimi in Poleg tega pa opozarjajo, da se ne sme prezreti dejstvo, da je večina obstoječih vasi in naselij bila obljudena že v času visokega srednjega veka, posledično na območjih današnjih naselij in vasi lahko utemeljeno pričakujemo arheološke ostaline.

8.3.5.3 TLA IN KMETIJSKA ZEMLJIŠČA

Pedološke lastnosti občin so si podobne. Hitra analiza podatkov pedološke karte Slovenije pokaže, da prevladujejo talni tipi, ki so se razvili na apnencu. Teh je največ v občini Pivka, kjer predstavljajo kar 82,4 % celotne površine občine. V občini Postojna talni tipi, ki so se razvili na apnenčasto dolomitni matični osnovi, prekrivajo 2/3 celotne občine in to predvsem začetne razvojne oblike (Rendzine), v občini Ilirska Bistrica pa 58,4 %. V občini Pivka in Ilirska Bistrica je druga najbolj razširjena matična osnova nekarbonatni fliš in dekalcificiran lapor, v Ilirski Bistrici je delež te matične osnove 27,4 %, medtem ko znaša v občini Pivka 10,5 %. V občini Postojna je druga najbolj razširjena

matična osnova eocenski fliš, ki prekriva 20,6 % občinskega teritorija. Za občino Postojna je tudi značilen sorazmerno velik delež hidromorfnih tal 8,3 %, kjer prevladujejo oblike Hipogleja in Amfigleja, nekaj več kot 300 ha pa je tudi različnih oblik Psevdogleja. Ostali talni tipi oziroma matične osnove predstavljajo obrobne površinske deleže.

Analiza podatkov dejanske rabe kmetijskih zemljišč kaže, da je prostor v vseh občinah podoben (spodnja tabela), saj kot raba prostora prevladuje gozd, ki v vseh občinah predstavlja več kot dve tretjini prostora. V občini Postojna je delež gozda 67,04 % (18.092 ha), v občini Pivka 69,96 % (15.619 ha), medtem ko je v občini Ilirska Bistrica ta delež največji, 73,13 % (35.098 ha).

Preglednica 126 Analiza podatkov rabe prostora v občinah, ki jih sekajo variante AC (Dejanska raba kmetijskih zemljišč 2023, MKGP)

Raba/občina	Ilirska Bistrica		Pivka		Postojna	
	ha	%	ha	%	ha	%
Njive	329,64	0,69 %	210,16	0,94 %	530,51	1,97 %
Trajne rast. na njivi	2,98	0,01 %	0,09	0,00 %	9,26	0,03 %
Rastlinjak	1,11	0,00 %	0,05	0,00 %	0,71	0,00 %
Vinogradi	0,24	0,00 %	0,11	0,00 %		0,00 %
Int. sadovnjaki	31,44	0,07 %	27,53	0,12 %	2,95	0,01 %
Travniški sadovnjak	501,91	1,05 %	101,11	0,45 %	163,11	0,60 %
Ostali trajni nasadi	0,32	0,00 %		0,00 %		0,00 %
Travinje	7110,96	14,82 %	4585,33	20,54 %	5844,27	21,66 %
Kmet. zem. z drevjem*	3338,63	6,96 %	1117,51	5,01 %	966,75	3,58 %
Neobdelano kmet.zem	309,60	0,65 %	121,79	0,55 %	150,31	0,56 %
Gozd	35098,51	73,13 %	15619,38	69,96 %	18092,14	67,04 %
Pozidana zemljišča	971,67	2,02 %	507,60	2,27 %	1011,68	3,75 %
Trstičje		0,00 %		0,00 %	3,66	0,01 %
Ostalo zamočvirjeno zem.	24,09	0,05 %	0,77	0,00 %	82,76	0,31 %
Suho, odprto, poraslo zem.	127,64	0,27 %	11,52	0,05 %	45,81	0,17 %
Suho, odprto, neporaslo zem.	10,12	0,02 %	3,25	0,01 %	16,30	0,06 %
Površine vod	135,73	0,28 %	19,69	0,09 %	65,81	0,24 %
Skupaj	**47.994,59**	**100,00%**	**22.325,89**	**100,00%**	**26.986,03**	**100,00%**

8.3.5.4 VODOVARSTVENA OBMOČJA

Trasa obravnavanih variant AC se nahaja na prispevnem območju večjih vodnih teles VT Molja (SI5212VT4), VT Reka Koseze – Bridovec (SI52VT15),VT Reka Bridovec Škocjanske jame (SI52VT19), VT Pivka povirje - Prestranek (SI144VT1), VT Pivka Prestranek – Postojnska jama (SI144VT2).

Na širšem območju obravnavnih variant je po evidenci okoljskih prostorskih podatkov (MOP, ARSO) več kot 200 vodotokov. V večjem delu gre za manjše neimenovane vodotoke, le 44 je imenovanih vodotokov: Reka, Mržljak, Nanoščica, Porečnik, Pivka, Kronki, Rakiški stržen, Martinov žleb, Sušica, Slavinšček, Veliki potok, Mali potok, Pravšček, Mrzlek, Studenčnik, Jarkovec, Farjevec, Stržen, Curek, Obroči potok, Selšek, Globoki potok, Suhi potok, Lakotnik, Škrnik, Jermenšica, Narinski žleb, Brški

žleb, Ratovski žleb, Šentovnik, Merejski potok, Podstenjšek, Mlakošč, Brejščkov potok, Posrter, Gnojevec, Trnji potok, Potok, Molja, Solna, Dolenjski potok, Kukurjevec, Veliki jarek, Drščevnik.

V skladu z Zakonom o vodah (UL RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15) so le Reka, potok Mrzljak in vodotoki (tudi neimenovani), ki prečkajo državno mejo, na seznamu voda 1. reda. Preostali vodotoki so vode 2.reda.

Znotraj obravnavanega območja se nahaja tudi odsek potoka Sušica, ki je z Uredbo o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja opredeljen kot referenčnim odsek. Vse obravnavane variante prečkajo potok Sušica na območju referenčnega odseka. (spodnja slika). Referenčni odseki so odseki vodotokov, na katerih so referenčna mesta, ki so mesta z le zelo majhnimi spremembami hidromorfoloških, fizikalno-kemijskih in bioloških elementov kakovosti ekološkega stanja površinskih voda zaradi človekove dejavnosti ter ustrezajo opredelitvam za zelo dobro ekološko stanje v skladu s predpisom, ki ureja stanje površinskih voda. Na referenčnih odsekih so prepovedani posegi, ki lahko povzročijo spremembe morfoloških značilnosti.

8.3.5.4.1 Podzemne vode

Območje variant z vplivnim območjem leži na sledečih območjih vodnih teles podzemne vode:

- Kraška Ljubljanica (VTPodV_1010)
- Obala in Kras z Brkini (VTPodV_5019)

Meja med navedenima območjema poteka od Razdrtega proti vzhodu in se nato južno od Hruševja usmeri proti jugu in poteka po grebenih vzpetin Osojnica, Šilentabor in Vrh pri Knežaku.

8.3.5.5 POPLAVNA OBMOČJA

Za potrebe ŠV/PIZ in OP za AC na odseku Postojna–Jelšane je bila izdelana strokovna podlaga vrednotenja obravnavanih variant z vidika poplav in erozije. Strokovna podlaga je bila izdelana v skladu s smernicami s področja upravljanja z vodami za pripravo občinskih prostorskih načrtov (OPN) in državnih prostorskih načrtov (DPN), ki jih je DRSV objavila januarja 2020 (posodobila 2022), je treba upoštevati Prilogo 4 – Navodilo za pripravo strokovne podlage za fazo primerjave variant v zvezi z območji, ogroženimi zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja, v postopkih priprave DPN za linijske objekte gospodarske javne infrastrukture (objavljeno 30. 7. 2018).

V skladu s prej omenjeno Prilogo 4 DRSV je pri pripravi strokovnih podlag treba upoštevati integralne karte razredov poplavne nevarnosti, integralne karte poplavne nevarnosti, integralne karte globin pri Q100 in podatke o hidrografiji. Treba je upoštevati tudi opozorilno karto poplav (vključno z evidenco preteklih poplavnih dogodkov) in rezultate modeliranj za oceno poplavne nevarnosti (poenostavljen hidrološko-hidravlični model). Če gre pri študiji variant za vrednotenje več kot le ene variante, zadostujejo že podatki opozorilne karte poplav in rezultati poenostavljenega 2D modela.

V Pivški kotlini je 15,5 km^2 poplavnega sveta, kar je več kot 16 % površine. Največje poplavno območje je ob Pivki, manjše ob Nanoščici, ostalo pa je v plitvih kraških kotanjah, v katerih se občasno pojavljajo zanimiva presihajoča jezera, kot sta na primer Petelinjsko in Palško jezero. Površinske vode, ki pritekajo s flisa, imajo hudourniški značaj, vendar so njihova porečja majhna. Takšni sta bili recimo poplava leta 1965, ki je podrla jez Cenetovega mlina na Nanoščici, in poplava leta 1972, ki je uničila Modrijanov mlin pri Postojnski jami. Kraške vode počasneje reagirajo na padavine. Na Zgornji Pivki so vse poplave kraškega tipa, v porečju Nanoščice pa prevladujejo površinske vode.

Poplavni svet reke Reke se začne, kjer Reka nad Zabičami zapusti tesne flišne grape ter dolinice in priteče v relativno široko dolino z ravnim, ploskim dnom, ki se razteza med Zabičami in Topolcem. Tu je največ poplavnega sveta. Med tema dvema krajema dobiva Reka z desne strani, z vznožja Snežnika, številne stalne pritoke, ki so prodonosni in regulirani ter tečejo v spodnjem delu po izgonskih strugah do nekaj metrov nad nivojem ravnice. Ker so izgonske struge slabo vzdrževane, ob visokih vodah prestopijo bregove in tako je občasno poplavljen še precej širši pas sveta više po dolini in ne le ob Reki sami.

Od Topolca navzdol je dolina precej daljša, a precej bolj ozka, z le nekaj večjimi razširitvami: pod Merečami, pod Bujami in pred vstopom v sotesko, pod Vremskim Britofom. Dokaj široko, 1 km² veliko Vremsko polje je višja rečna terasa, ki je poplavna voda ne doseže. Tako je poplavni pas, z nekaj manjšimi izjemami, le ozek pas ob Reki, ki zavzema 2.2 km² oziroma 35% poplavnega sveta.

V okviru integralne karte poplavne nevarnosti in razredov poplavne nevarnosti so razpoložljivi le podatki o poplavah reke Pivke s pritokoma Nanoščica in Slavinšček ter poplav reke Reke od Ribnice do naselja Zabiče ter njenega desnega pritoka Molje.

8.3.5.6 EROZIJSKA OBMOČJA

V okviru izdelave Gradbeno tehničnega elaborata za študijo variant je bilo izdelan geološko-geotehnični elaborat ter hidrogeološka analiza za novo avtocestno povezavo med Postojno in Jelšanami (IRGO, d. o. o., št. proj. 3019590, maj 2023). Pregledana je bila obstoječa dokumentacija, ki je bila izdelana na širšem obravnavanem območju ter izvedeno geološko in hidrogeološko kartiranje območja. Na obravnavanem območju prevladujejo karbonatne in flišne sedimentne kamnine. Prve se nahajajo na severnem delu obravnavanega območja med Prestrankom in Novo Sušico, ter na skrajnem jugu pri MP Jelšane. Flišne kamnine v glavnem zastopajo južni odsek območja, kjer predstavljajo del Brkinskega sinklinorija. V manjšem obsegu so flišne kamnine prisotne tudi v ožjem pasu na severnem delu območja, in sicer v bližini zaselkov Slavina in Gradec. Na podlagi kartiranja je bil izveden opis geološko-geotehničnih in hidrogeoloških razmer za vsako varianto.

Terenske meritve diskontinuitet so bile uporabljene za strukturno analizo vpadov, ki je bila izdelana ločeno za posamezne lito-stratigrafske enote. Rezultati so pokazali generalne smeri in naklone vpadov plasti in razpok, kar omogoča preliminarne ocene tveganj, ki se lahko pojavijo pri izvedbi vkopov ali predorov.

MOP – ARSO je leta 2003 izdelal Karto erozijskih območij – opozorilna karta erozije, kjer so potrebni protierozijski ukrepi (M 1: 25.000). Obravnavano območje delno poteka po območju, kjer so potrebni običajni in zahtevnejši protierozijski zaščitni ukrepi.

Na podlagi karte verjetnosti pojavljanja zemeljskih plazov obravnavano območje skoraj v celoti poseže na plazljiva območja različnih stopenj verjetnosti.

Na območju obravnave in širšem območju obravnave ni evidentiranih erozijskih žarišč, podorov in plazov.

8.3.6 GOSPODARSKA JAVNA INFRASTRUKTURA

8.3.6.1 CESTNA IN ŽELEZNIŠKA INFRASTRUKTURA

8.3.6.1.1 Cestna infrastruktura

Severni del območja okvirnega gradbenega posega se v občini Postojna navezuje na AC A1 v razcepu Hrastje, ki je umeščen severovzhodno od naselja Orehek. Znotraj meje okvirnega gradbenega posega v občini Postojna potekajo še lokalni cesti LC 321251 Hruševje-Orehek-Prestranek, LC 321281 Prestranek-Koče-Slavina-Selce ter javna pot JP 822491 Orehovska brda. Območje obravnave prečkajo tudi gozdne in planinske poti.

V občini Pivka vzhodno od območja okvirnega gradbenega posega poteka glavna cesta I. reda G1 – 6 Postojna-Ilirska Bistrica-Jelšane, na katero se navezujejo vse tri variante (rdeča, modra in vijolična) s predmetnim DPN načrtovane avtoceste. Navedena glavna cesta G1 – 6 območje okvirnega gradbenega posega prečka pri naselju Ribnica, nato pa traso nadaljuje v smeri proti Ilirski Bistrici. Območje okvirnega gradbenega posega prečkajo še regionalna cesta III. Reda R3 – 622 Divača-Goriče-Kal pri naselju Neverke in lokalne ceste LC 315021 Neverke-Dolnja Košana, LC 315041 ter LC 315011 Nova Sušica-Dolnja Košana. Poleg navedenih cest se v območju okvirnega gradbenega obsega v občini Pivka nahajajo še druge javne ter planinske poti in gozdne ceste.

V občini Ilirska Bistrica poteka zahodno od meje okvirnega gradbenega posega glavna cesta I. reda G1 - 6 Postojna-Ilirska Bistrica-Jelšane, ki območje obravnave prečka pred naseljem Topolc, nato pa traso nadaljuje vzhodno od obravnavanega območja do mejnega prehoda Jelšane. Med naseljema Dobro Polje in Harije območje okvirnega gradbenega posega prečka tudi trasa regionalne ceste II. reda R2 – 404 Podgrad-Ilirska Bistrica ter lokalne ceste:

- LC 135021 Dolnja Bitnja–Pristavca–Kilovče–Jakš,
- LC 135071 Mežnarija–Podstenje–Podtabor,
- LC 135101 Rečica–Zarečje–Bubec–Posrtvica,
- LC 135121 Koseze–Velika Bukovica–Harije,
- LC 135182 Odcep Mala Bukovica–Studena Gora–Pavlica–Starod.

Poleg navedenih cest v občini Ilirska Bistrica znotraj meje okvirnega gradbenega posega še javne poti, gozdnih cest ter planinskih poti pa znotraj območja okvirnega gradbenega posega ni.

8.3.6.1.2 Železniška infrastruktura

V občini Pivka območje okvirnega gradbenega posega prečka glavna železniška proga Ljubljana – Sežana, za katero je v pripravi Državni prostorski načrt za nadgradnjo glavne proge Ljubljana – Sežana na odseku Postojna – Divača. Na območju občine Ilirska Bistrica območje okvirnega gradbenega posega mestoma poteka tik ob zahodnem robu glavne železniške proge Pivka – Ilirska Bistrica – državna meja, navedena proga pa območje obravnave prečka v bližini naselja Mala Bukovica.

8.3.6.2 OKOLJSKA INFRASTRUKTURA

Magistralni vodovod v občinah Postojna in Pivka poteka vzdolžno od severa proti jugu med naselji Postojna, Prestranek, Selce, Pivka, nato pa zavije proti JV do meje z občino Ilirska Bistrica. Magistralni vodovod obravnavano območje prečka pri naselju Slavina v občini Postojna ter pri naselju Selce v občini Pivka.

Primarno vodovodno omrežje v občini Postojna obravnavano območje seka v bližini naselja Slavina, v naselju Prestranek pa poteka ob robu meje načrtovanega gradbenega posega. V občini Pivka primarno vodovodno omrežje poteka od naselja Pivka proti Kalu, Neverkam ter Dolnji in Gornji Košani, s svojo traso pa večkrat seka območje načrtovanega gradbenega posega. V Neverkah se primarno vodovodno omrežje odcepi proti Šmihelu in Narinu.

V občini Ilirska Bistrica magistralno vodovodno omrežje poteka le od Ilirske Bistrice proti Harijam in s svojo traso obravnavano območje seka v bližini naselja Dobro Polje. Primarno vodovodno omrežje v občini poteka med Ilirsko Bistrico v smeri proti Zabičam ter na območju Jelšan, kjer seka območje okvirnega gradbenega posega.

Kanalizacijski vodi za odvodnjavanje meteorne vode znotraj območja okvirnega gradbenega posega potekajo ob trasi AC A1. Drugih kanalizacijskih vodov v območju okvirnega gradbenega posega ni. Ob AC A1 na območju počivališča Studenec se nahajata še dve čistilni napravi z zmogljivostjo 100 PE.

8.3.6.3 ENERGETSKA IN KOMUNIKACIJSKA INFRASTRUKTURA

Območje okvirnega gradbenega posega prečkajo naslednji daljnovodi:

- daljnovod DV 400 kV Divača – Melina,
- daljnovod DV 110 kV Divača – Pivka – Ilirska Bistrica
- daljnovod DV 2x110 kV Pivka – Postojna

Poleg visokonapetostnih potekajo po obravnavanem območju še številni srednjenapetostni vodi ter vodi komunikacijske infrastrukture.

Plinovodnega in toplovodnega omrežja znotraj meje okvirnega gradbenega posega ni, je pa v postopku priprave DPN za plinovod M8 Kalce-Jelšane, ki je trenutno v fazi študije variant.